

De Janskerk werd gebouwd in 1317/1318 en daarmee al heel oud. Ze is onderdeel geweest van het voormalige klooster "Commanderij van Sint Jan", welke in 1310 is gesticht. De Jansstraat is vernoemd naar dit klooster. Haarlemmers kennen het beter als het Sint Jansklooster.

Het gedeelte van de Janskerk met de koorafsluiting in de vorm van een halve tienhoek heeft een poortje waar je nu voor staat. Dit poortje is gebouwd in 1628, na de opheffing van het klooster. De kerk werd in gebruik genomen door de Nederlands- Hervormde gemeente. Door het poortje had de kerk nu voor het eerst een eigen toegang aan de straat. De burgerij hoefde daardoor niet via het voormalige klooster de kerk te betreden. De Nederlands-Hervormde kerk wilde wel laten weten dat haar geloof het enige echte was en zette een stichtelijke tekst boven de ingang.

*"De kerck die hier staet opgericht
is tot den dienst van God gesticht
Nu wort des Heeren suyver woord
Daarin verconcighd en gehoord".*

De oude poort is in 2019 gerestaureerd. Ook is kleuronderzoek gedaan waarbij de huidige kleur naar voren kwam. De steen is gedeeltelijk beschilderd. Met name het Haarlemse wapen werd weer in originele kleuren gezet en ook de teksten zijn voor de leesbaarheid weer gekleurd. Opvallend en toepasselijk is de deurknop in de glazen deur in de vorm van een Maltezer kruis.

De "Commanderij van Sint Jan" had enorm veel aanzien en was op militaire wijze georganiseerd. De monniken legden naast de bekende kloostergeloften nog een aantal bijzondere geloften af. Deze waren bijvoorbeeld gewapende strijd voor het heilige land en de kerk, alsmede hospitaalzorg voor zieken en reizigers. De Orde werd ook wel de Jansheren of Maltezer Ridders genoemd; vandaar dat speciale kruis op de glazen deur. Internationaal vormden zij een grote sterke organisatie met de hoofdzetel oorspronkelijk in Jeruzalem. De Haarlemse Jansheren hebben echter nooit ridder-broeders in hun orde gehad.

Na de Reformatie in 1587 verviel het eigendom van het Jansklooster aan de stad. De monniken mochten echter blijven tot de dood van de laatste monnik. Daarna, in 1624, werd de Janskerk een Nederlands-Hervormde kerk. Rond 1930 wilde de Diaconie, de eigenaar van de kerk, het gebouw afbreken en er bejaardenwoningen neerzetten. Daar stak de stad gelukkig een stokje voor en kocht het oude kerkgebouw. In 1936 werd het gemeentearchief er ondergebracht. Als de poort open staat kun je door de glazen deuren zo in de kerk en het archief kijken; beslist doen.

Bron: Jaarboek 2019 Vereniging Haerlem – Nieuws over gevelstenen - Martin Busker
Oude Gebouwen in Haarlem – J.A.G. van der Steur (1907)